

Euroopa Eripedagoogika Arendamise Agentuur

VÄLJAANDED

Selle kataloogi on koostanud ja välja andnud Euroopa Eripedagoogika Arendamise Agentuur. Avaldatud materjalist on lubatud esitada väljavõtteid, kui neile lisatakse selge viide allikale.

Et tagada parem juurdepääs teabele, on väljaanne kättesaadav täielikult töödeldavates elektroonilistes formaatides aadressil:

www.european-agency.org

Tõlkinud: Inga Kukk, inga@hm.ee

ISBN: (elektroniline) 87-91811-26-0

EAN: 9788791811265

ISBN: (trükitud) 87-91811-25-2

EAN: 9788791811258

2006

Väljaande avaldamist on toetanud Euroopa Komisjoni hariduse, koolituse, kultuuri ja mitmekeelsuse peadirektoraat:

http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/index_en.htm

European Agency for Development in Special Needs Education

Secretariaat

Østre Stationsvej 33

DK – 5000 Odense C Denmark

Tel: +45 64 41 00 20

secretariat@european-agency.org

Brüsseli esindus

3 Avenue Palmerston

BE-1000 Brussels Belgium

Tel: +32 2 280 33 59

brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org

Eessõna

Euroopa Eripedagoogika Arendamise Agentuur annab välja mitmesuguseid teabekandjaid: trükitud ja elektroonilisi väljaandeid ning veebipõhiseid materjale.

Kõigi materjalide eesmärk on anda usaldusväärne ülevaade hariduslike erivajadustega õpilaste õppest kogu Euroopas ning pakkuda järjepidevalt teavet üksikute riikide olukorra kohta. Kõigi agentuuri väljaannete peamised sihtrühmad on hariduspoliitika kujundajad, eksperdid ja spetsialistid, kes mõjutavad eripedagoogika strateegiat ja praktikat.

Agentuuri veebilehel www.european-agency.org on võimalik tutvuda agentuuri eripedagoogika uudislehe EuroNews tekstiversiooni ja täieliku versiooniga (www.european-agency.org/site/info/publications/euronews/index.html) ning andmebaasidega. Andmebaasid käsitlevad näiteks kõrgharidust (www.heagnet.org), eriõppe toetamist Euroopa Ühenduse programmide raames ning eriõppes vajalikke tegevusi (www.european-agency.org/sneinfodesk) või vahendeid (www.european-agency.org/rg).

Kõik agentuuri väljaanded on kättesaadavad trükistena ja elektrooniliselt. Agentuuri veebilehe kasutajad saavad kõiki väljaandeid tasuta alla laadida MSWord'i tekstifailina või täiskujunduses Adobe pdf-failina veebilehe väljaannete alajaotusest: www.european-agency.org/site/info/publications/agency/index.html

Kõigi agentuuri väljaannete avaldamist on toetanud Euroopa Komisjoni hariduse, koolituse, kultuuri ja mitmekeelsuse peadirektoraat: http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/index_en.htm

See kataloog annab ülevaate agentuuri viimastest väljaannetest koos sisukirjelduste ja saadavusteabega.

Lisateave väljaannete ja agentuuri töö kohta agentuuri sekretariaadist: secretariat@european-agency.org

Individuaalsed üleminekuplaanid

Toetus üleminekul koolist tööellu

Projektiraport on jätk varasemale uurimusele koolist tööellu ülemineku kohta, mille agentuur avaldas 2002. aastal.

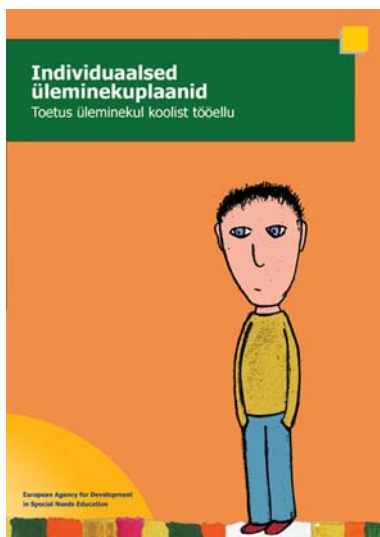
Raport ja sellele lisanduv interaktiivne CD on 19 Euroopa riigi üleminekuekspertide, tööhõivesektori esindajate ning hariduslike erivajadustega laste ja nende perede ulatusliku koostöö tulemus.

Raport on peamiselt suunatud selles valdkonnas tegevatele spetsialistidele. Interaktiivne CD on kavandatud hariduslike erivajadustega noortele, kes soovivad tööd leida, aga see võiks pakkuda huvi ka nende noortega töötavatele spetsialistidele, kes ei ole üleminekutemaatikaga kokku puutunud.

Lisainfo individuaalsete üleminekuplaanide (Individual Transition Plans – ITP) ning koolist tööellu ülemineku kohta agentuuri üleminekuid käsitlevast andmebaasist: www.european-agency.org/transit/

2006

Saadaval järgmistes keeltes:
eesti, hispaania, hollandi, inglise,
islandi, itaalia, kreeka, leedu, läti,
norra, portugali, prantsuse, rootsi,
saksa, soome, taani, tšehhi, ungari

Varajase märkamise ja sekkumise olukorra analüüs Võtmetegurid ja soovitused

Varajane märkamine ja sekkumine (Early Childhood Intervention - ECI) on tähtis valdkond nii hariduspoliitiliselt kui hariduslike erivajadustega lastega tehtavas töös. Valdkond on seotud imikute ja väikelaste ning nende vanemate õigusega saada vajaminevat tuge. Varajase sekkumise eesmärk on toetada last, perekonda ja valdkonnaga seotud asutusi ning anda neile vajalikke oskusi. See aitab rajada kaasavat ja sidusat ühiskonda, mis arvestab laste ja nende perede õigustega.

Raport võtab kokku agentuuri poolt aastatel 2003-2004 läbiviidud varajase märkamise ja sekkumise projekti tulemused. Esitatakse ka praktilisi soovitusi ja nõuandeid peamiselt selles valdkonnas töötavate spetsialistide töö parandamiseks.

Lisainfo varajase märkamise ja sekkumise kohta agentuuri veebialal: www.european-agency.org/eci/eci.html

2005

**Saadaval järgmistes keeltes:
eesti, hispaania, hollandi, inglise,
islandi, itaalia, kreeka, leedu, läti,
norra, portugali, prantsuse, rootsi,
saksa, soome, taani, tšehhi, ungari**

Kaasav haridus ja klassitöö vanemates Kooliastmetes

Projekt Kaasav haridus ja klassitöö põhikooli vanemas astmes on jätk alghariduse kohta tehtud tööle. Uuring keskendub tõhusale klassitööle kaasava põhihariduse kontekstis.

Rahvusvahelise kirjanduse ülevaate, 14 Euroopa riigis läbi viidud juhtumiuurimuste, viies riigis läbiviidud õppereiside ning ekspertide ja agentuuri riiklike koordinaatorite mitmete arutelude põhjal on välja selgitatud rida tunnuseid, mis on seotud kaasava klassitöö arendamisega põhikooli vanemas astmes. Neid tunnuseid võib kasutada võimalike strateegiatena kaasamise parendamiseks põhihariduse tasandil.

Uuringu põhijäreldus on järgmine: Mis põhihariduse vanemas astmes sobib hariduslike erivajadustega (HEV) õpilastele, sobib kõigile õpilastele.

Lisainfo kaasava hariduse ja klassitöö kohta kogu Euroopas agentuuri veebialal: www.european-agency.org/iecp/iecp_intro.htm

2005

Saadaval järgmistes keeltes:
eesti, hispaania, hollandi, inglise, islandi, itaalia, kreeka, leedu, läti, norra, portugali, prantsuse, rootsi, saksa, soome, taani, tšehhi, ungari

Noorte vaated hariduslikele erivajadustele Euroopa Parlamendi istungi tulemused

Hariduslike erivajadustega noorte istung Euroopa Parlamendis Brüsselis toimus 3. novembril 2003. Agentuur korraldas istungi liikmesriikide haridusministeeriumide ja Euroopa Komisjoni toetusel Euroopa puuetega inimeste aasta ühe olulisema üritusena.

Istungil osales 23 riigi 146 esindajat, kellest 72 olid hariduslike erivajadustega noored. Iga osalenud riigi haridusministeerium saatis noored esindama oma riiki ja avaldama arvamust hariduslike erivajaduste ja eriõppe kohta.

Kogu sündmus jäädvustati ning kõnealune väljaanne tutvustab põhiideid ja -teemasid, mida noored istungil käsitlesid. Iga peatüki kokkuvõtte on esitatud eri keeles.

2005

**Mitmekeelne trükis sisaldab teavet järgmistes keeltes:
eesti, hispaania, hollandi, inglise, islandi, itaalia, kreeka, leedu, läti, norra, portugali, prantsuse, rootsi, saksa, soome, taani, tšehhi**

Eripedagoogika võtmesõnad

Terminiloend

Väljaandes on esitatud olulisemate terminite loend 20 keeles. Kõiki käsitletud termineid on kasutatud agentuuri väljaannetes ja projektides. Loend sisaldab nii üldmõisteid kui kaasamise, varajase märkamise ja sekkumise, tugisüsteemide, ülemineku, IKT ja hindamise valdkonna termineid.

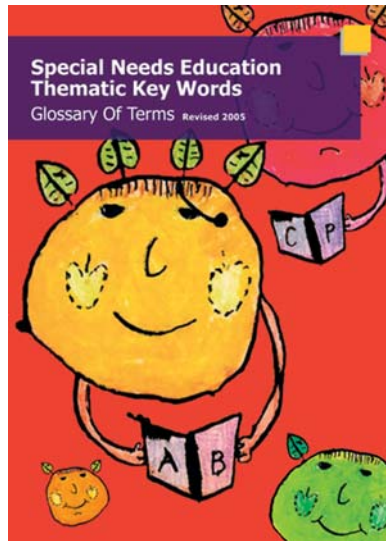
Algse loendi koostas agentuur 2003. aastal koostöös esinduskogu liikmete, riiklike koordinaatorite ja ekspertidega projekti raames, mida toetas Euroopa Komisjoni infoühiskonna peadirektoraat:

http://europa.eu.int/information_society/text_en.htm

Uuendatud ja laiendatud versioon on valminud koostöös agentuuri esinduskogu liikmete, riiklike koordinaatorite ja teemade projektiekspertidega.

2005

Mitmekeelne trükis sisaldab infot järgmistes keeltes:
eesti, hispaania, hollandi, inglise, islandi, itaalia, kreeka, leedu, läti, norra, portugali, prantsuse, poola rootsi, saksa, slovaki, soome, taani, tšehhi, ungari

Eripedagoogika Euroopas aastal 2003 18 Euroopa riigi ülevaade

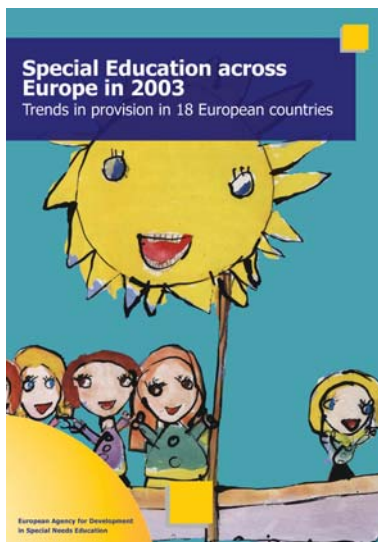
Väljaanne on kaasajastatud versioon agentuuri eripedagoogika ülevaatest aastast 1998. Uuringuraport käsitleb hariduslike erivajaduste alase poliitika ja praktika olukorda Euroopa riikides.

Uuringu eesmärk oli uuesti üle vaadata eripedagoogika olukord agentuuri liikmesriikides ja võrrelda andmeid 1998. aasta raportiga. Andmed pärinevad 18 riigist ja hõlmavad ajavahemikku kuni 2002. aastani.

Uuringus jälgitakse kvalitatiivseid arengusuundi hariduslike erivajadustega õpilaste õppes ning see pakub olulist teavet kõigile organisatsioonidele ja ametkondadele, mis tegelevad hariduspoliitika kujundamisega riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil.

2003

Saadaval inglise keeles

HEV õppe aluspõhimõtted

Soovitusi hariduspoliitika kujundajatele

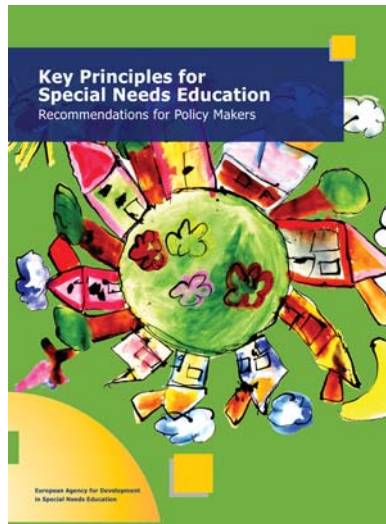
Väljaande on koostanud hariduspoliitika kujundajad teistele poliitikutele. Selle eesmärk on tutvustada selgelt ja konkreetselt hariduslike erivajaduste alase poliitika võtmeaspekte, mis on osutunud tõhusaks hariduslike erivajadustega õppijate kaasamisel tavaharidussüsteemi.

Kõik kaasava hariduspoliitika aluspõhimõtted, mida väljaandes tutvustatakse, põhinevad uuringutulemustel. Hariduspoliitilised soovitused on välja töötatud agentuuri temaatilise töö käigus ning need käsitlevad mitmeid valdkondi: õppevormid, rahastamine, õpetajate tugisüsteemid, varajane märkamine ja sekkumine, IKT, üleminek koolist tööellu ning klassitöö.

Väljaande eesmärk on toetada kaasava hariduse arendamist, andes HEV õppe poliitika kujundajatele ja rakendajatele just nende töö spetsiifikat arvestavaid soovitusi.

2003

**Saadaval järgmistes keeltes:
hispaania, hollandi, inglise, islandi,
itaalia, kreeka, norra, portugali,
prantsuse, rootsi, saksa, soome,
taani**

Hariduslikud erivajadused Euroopas Teemaväljaanne (koostatud koostöös Eurydice'iga, Euroopa hariduse infosüsteemiga)

Väljaandes on tehtud kokkuvõtte olulisest infost viiel olulisimal hariduslike erivajadustega seotud teemal: kaasav haridus, rahastamine, tugisüsteemid, IKT ning varajane märkamine ja sekkumine.

Väljaande põhieesmärk on täiendada olemasolevat infot nimetatud viie teema kohta uute riikide andmetega. Teemade käsitlemisel ei ole lähtutud ühest kindlast mõisteraamistikust või filosoofiast. Arvesse on võetud kõik määratlused ja vaatenurgad, mida nimetatud võtmevaldkondades kasutatakse.

Info on kogutud agentuuri koostatud riiklike teemaraportite abil. Väljaande toimetab agentuur, Eurydice andis peamise panuse riikide puhul, mis ei ole agentuuri liikmed, aga väljaandes on kasutatud ka kõigi teiste Eurydice'i riiklike esinduste esitatud asjakohast teavet ja kommentaare.

2003

**Saadaval järgmistes keeltes:
hispaania, hollandi, inglise, islandi,
itaalia, kreeka, norra, portugali,
prantsuse, rootsi, saksa, soome,
taani**

Kaasav haridus ja klassitöö (Algkool)

Raport annab ülevaate projekti Kaasav haridus ja klassitöö esimese etapi tulemustest. Projekt kirjeldab klassitööd kaasava hariduse kontekstis ja levitab infot, et Euroopa õpetajad saaksid kaasavat haridust laiemalt rakendada.

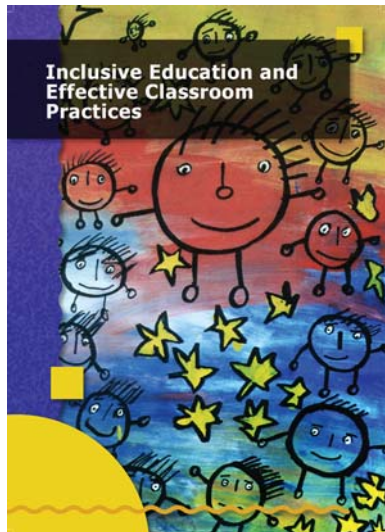
Uuring lähtub kahest põhiküsimusest: kuidas tulla toime erinevustega klassis ning kuidas on tavakoolid varustatud ja koolide töö korraldatud hariduslike erivajadustega õpilaste kaasamiseks?

Projekt Kaasav haridus ja klassitöö peaks pakkuma huvi eriti spetsialistidele, kes töötavad hariduslike erivajadustega lastega, kuna see keskendub HEV õppe ja klassitöö praktilistele aspektidele.

Lisainfo kaasava hariduse ja klassitöö kohta kogu Euroopas agentuuri teemaatilisel veebialalt: www.european-agency.org/iecp/iecp_intro.htm

2003

Saadaval järgmistes keeltes:
hispaania, hollandi, inglise, islandi,
itaalia, kreeka, norra, portugali,
prantsuse, rootsi, saksa, soome,
taani, ungari

Programmi SOCRATES taotluste analüüs **Projektide kvaliteet hariduslike erivajaduste seisukohast**

Raport tutvustab uuringut, mille agentuur viis läbi Euroopa Komisjoni hariduse ja kultuuri peadirektoraadi ülesandel:

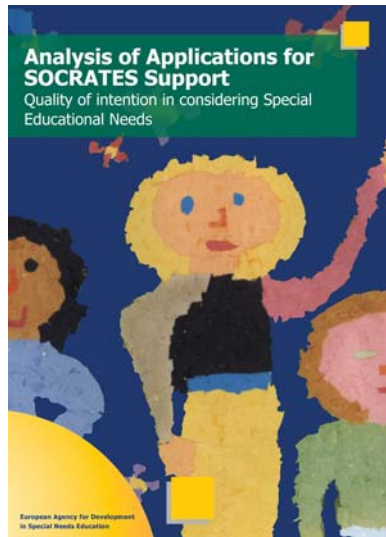
http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/index_en.htm

Uuringus analüüsiti SOCRATESe projekte, mis käsitlesid HEV õpet, ja selgitati välja need, mille eesmärgid ja ülesehitus olid hariduslike erivajaduste seisukohast parimad.

Analüüsi eesmärk oli kindlaks teha parameetrid või kriteeriumid, mille abil parandada hariduslike erivajadustega õppijate ja haridustöötajate kvalitatiivset ja kvantitatiivset osalust programmi SOCRATES erinevates meetmetes. Selgunud kriteeriumide põhjal on tulevikus võimalik välja valida kvaliteetseimad projektitaotlused. Analüüsi tulemused peaksid pakkuma huvi Euroopa Komisjonile, Tehnilise Abi Büroole (TAO) Brüsselis, riiklikele SOCRATESe büroodele ning võimalikele taotlejatele, kes sooviksid programmi SOCRATES võimalusi kasutada.

2003

**Saadaval järgmistes keeltes:
hispaania, hollandi, inglise, islandi,
itaalia, kreeka, portugali, prantsuse,
soome, rootsi (rootsikeelne versioon
sisaldab üksnes kokkuvõtet)**

Üleminek koolist tööellu

Põhilised probleemid, teemad ja valikud, millega hariduslike erivajadustega õpilased 16 Euroopa riigis kokku puutuvad

Agentuuri liikmesriigid valisid selle teema, kuna hariduslike erivajadustega noorte koolitus, kvalifikatsioon ja tööhõive tekitavad mitmetes riikides probleeme.

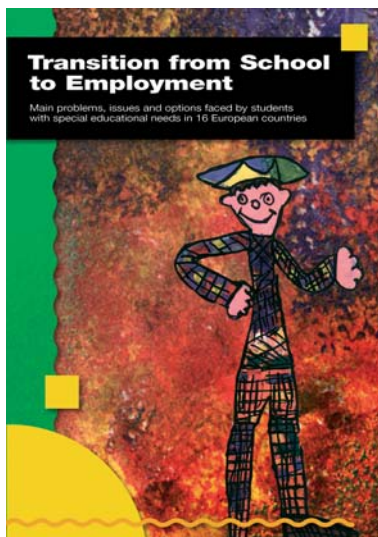
Raport käsitleb kolme valdkonda: põhiprobleemid, millega erivajadustega õpilased, nende pered ja praktikud õpilaste üleminekul koolist tööellu kokku puutuvad; olulisimad aspektid, millega tekkinud probleemide valguses üleminekute puhul peaks arvestama; põhitegurid, mis kas hõlbustavad või takistavad edukat üleminekut praktilisel tasandil.

Analüüsi põhjal antakse hariduspoliitikutele ja praktikutele soovitusi üleminekute kavandamiseks. Soovituste eesmärk on anda juhiseid, kuidas parandada üleminekute arendamist ja läbiviimist.

Lisainfo üleminekute kohta kogu Euroopas agentuuri üleminekuid käsitlevas andmebaasis: www.european-agency.org/transit/

2002

Saadaval järgmistes keeltes:
hispaania, hollandi, inglise, islandi,
itaalia, kreeka, norra, portugali,
prantsuse, rootsi, saksa, soome, taani

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning hariduslikud erivajadused

Viimased arengud 17 Euroopa riigis

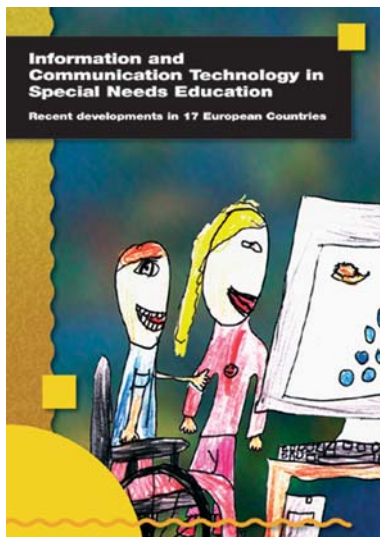
Raport tutvustab kogu Euroopas läbiviidud uuringut IKT kasutamisest HEV õppes. Uuringu tulemuste kohaselt tuleks õpetajaid ja tugipersonali kaasata HEV õppes IKT rakendamisega seotud praktiliste ja hariduspoliitiliste küsimuste lahendamisse ning poliitika kujundamisse. See tähendab ühtlasi, et õpetajad ja teised haridustöötajad peaksid osalema tehnoloogia arendamisel, mis mõjutab nende tööd hariduslike erivajadustega õpilastega.

17 riigi info lubab järeldada, et kasutajate muresid ja soove ei võeta alati kuulda rahvusvahelisel (konkreetselt EL), riigi, piirkonna ega isegi kooli tasandil ning tuleb teha rohkem tööd, et soodustada dialoogi eri osaliste vahel.

Agentuuri andmebaas IKT kasutamisest HEV õppes on aadressil:
www.european-agency.org/ict_sen_db/

2001

Saadaval järgmistes keeltes:
hispaania, hollandi, inglise, islandi,
itaalia, kreeka, norra, portugali,
prantsuse, rootsi, saksa, soome,
taani

Hariduslike erivajadustega õpilaste õppe rahastamine 17 riiki hõlmav uuring HEV õppe rahastamise ja kaasamise seostest

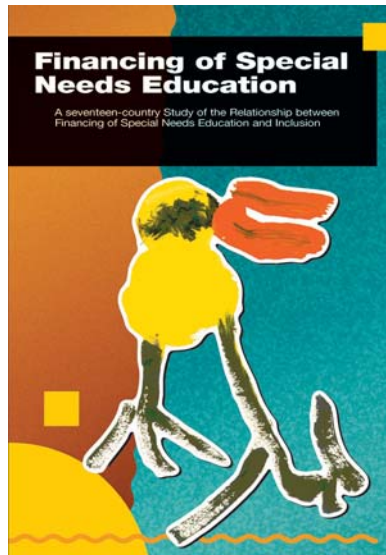
Kaasava praktika varieerumine eri riikides sõltub mitmetest teguritest. See raport keskendub hariduse ja konkreetsemalt HEV õppe rahastamisele. 17 Euroopa riigi andmete põhjal on uuringus analüüsitud erinevaid rahastamissüsteeme ning rahastamise mõju HEV õpilaste kaasamisele tavaharidussüsteemi.

Uuritakse seost rahastamise ja kaasamise vahel ning esitatakse analüüsiraamistik, mille abil võib leida mooduseid rahastamispoliitika ümberkorraldamiseks, et soodustada kaasavat praktikat.

Uuring osutab, et HEV õppe rahastamine on üks olulisimaid tegureid kaasava hariduse arengus. Kui rahastamissüsteem ei vasta kaasavale poliitikale, on ebatõenäoline, et kaasamine praktikas realiseerub. Rahastamismehhanismide abil saab selgitada lahknevusi kaasava poliitika ja kaasamise praktilise rakendatavuse vahel.

1999

**Saadaval järgmistes keeltes:
Inglise, prantsuse ja saksa**

Tugisüsteemid

Tavaharidussüsteemis erivajadustega õpilastega töötavate õpetajate tugisüsteemide korraldus

Õpetajatele pakutav tugi on oluline tegur hariduslike erivajadustega õpilaste kaasamisel tavaharidussüsteemi. Raport annab põhjaliku ülevaate õpetajate tugisüsteemide ülesehitusest agentuuri 17 liikmesriigis.

Raportis käsitletakse õpetajale pakutava toena eelkõige õpetajate töötingimusi, nende vajadustega arvestamist, võimalike tugimeetmeid ja õpetajakoolitust. Eeldatakse, et toetus ei peaks keskenduma õpilasele, vaid see tuleks peamiselt suunata õpetajatele, et aidata neil oma oskusi parandada.

Tulemused esitatakse kahes osas: esiteks millal ja kuidas tuge pakutakse, keda toetatakse, millised spetsialistid ja teenistused tuge pakuvad; ning teiseks erinevad õpetajakoolituse võimalused hariduslike erivajaduste alal.

1999

**Saadaval järgmistes keeltes:
Inglise ja prantsuse**

